

بزرگی سراسر به گفتار نیست

به بهانه سالروز ولادت حضرت زهرا(س)

سیدمرتضی موسوی اردبیلی
استاد حوزه علمیه قم

آمریزده باد علامه محمدرضا حکیمی و همنشین با شهیدان حکیم نزد خداوند: در میان خوانش‌های مختلف و متنوع از اسلام، خوانش او بیش از سایرین امکان تداوم حضور دین در عرصه اجتماع را فراهم می‌ساخت! ثورق احوالات دخت نبی‌مکرم اسلام، حضرت فاطمه زهراسلام الله علیهما در عنایت خاص ایشان به «انسانیت»، خارج از هر نوع گرایش فکری و عقیدتی مرا به‌یاد سخنان علامه حکیمی انداخت که: «به‌اعتقاد من، در کره زمین «انسان» اصل است حقیقتاً ترازوی ما انسانیت است و مذهب در درجه بعدی قرار دارد. ما اول به کسانی احترام می‌گذاریم که انسانیت را مدنظر داشته باشند و بعد به مذهب‌شان توجه می‌کنیم.» این نگاه برگرفته از همان سیره‌ای بود که شب را در حالی صبح می‌کرد که تمام دعا‌های او برای دیگران بود به‌طوری‌که وقتی فرزندش امام حسن(ع)، با شگفتی از مادر پرسید که چرا برای خود دعا نکرده است، حضرت در پاسخ به این پرسش فرمودند: «اول همسایه، بعد خانه خود». این پاسخ گویای عمق فداکاری، دلسوزی و اولویت دادن به نیازهای انسان‌ها در زندگی حضرت زهرا (س) است، حکیمانه سخن گفتن و دوری از گفت‌وگوهای بی‌فایده و پرسش‌های بی‌جا و مردم‌را نه با زور که با مهربانی و چون پیامبران با استفاده از روش ساده «فطری» متوجه خداوند و دین خدا ساختن، برگ زرین دیگری در زندگی آن حضرت است. پیغمبران هرگز در این مقام برنیامدند که خدا را اثبات کنند، بلکه با ذکر آیات الهی فقط مردم خواب‌آلوده را متنبه ساختند. چنان‌که اگر کسی خواب‌آلود از خودش غافل گشته باشد برای آن‌که متوجه‌اش سازند همین اندازه فریاد می‌زند: خودت را بپهیا...

قرن کریم نری برای توجه مردم به‌خدا همین کار را کرد که اینجا مجال استشهاد به آیات شریفه آن نیست، دین مقدس اسلام با این روش ساده فطری مردم را به خدای یگانه متوجه می‌سازد. اگر گاهی داستان گذشتگان را نقل می‌کند مانند داستان اصحاب کهف نزدیک به این مضمون می‌فرماید: «بعضی خواهند گفت آنها ستن بودند و بعضی خواهند گفت پنج تن و بعضی خواهند گفت هفت تن، تو بگو پروردگار شماره آنها را بهتر می‌داند و بیش از این با مردم مراء مکن و از آنها چیزی مپرس و به افسانه‌های آنها اعتماد منما.» در این حکایت قرآن به‌بیان خصوصیات‌نمی‌پردازد بلکه این نتیجه‌ر می‌گیرد: اصحاب کهف در نتیجه ایمان به‌خدا رستگار شدند در مقابل کفر مقاومت کردند و زیر بار شرک نرفتند، شما نیز چنان باشید تا اصحاب کهف زمان خود بوده باشید. این است روش قرآن و دین مقدس اسلام!

اما توسعه جامعه اسلامی از یک‌طرف و وجود مغرضین از طرف دیگر مسلمان‌ها را از این روش ساده عملی پاک‌باداشته و بیشتر آنها را به‌یافتن نظریه‌های فلسفی و فرضیه‌های خیالی سرگرم ساخت و میان مسلمین پراکندگی هاپدید آورد و دشمنی‌ها ایجاد کرد و تا امروز

نگاه تحلیگر

فترت حکمرانی و وضعیت مردم

منصور انصاری
دکترای علوم سیاسی
و روزنامه‌نگار

واقعیت آن است که بخشی از صاحبان قدرت یا از یاد برده‌اند، یا هرگز به‌درستی درنیافته‌اند که استقرار این نظام سیاسی در چه شرایط تاریخی، با چه آرایش و تعادل قوای بین‌المللی و با چه سطحی از مشارکت و همراهی عمومی ممکن شد. همان قدرتی که یک‌بار با کمترین هزینه و با حضور گسترده مردم در خیابان‌ها به دست آمد، در شرایط کنونی نیز می‌تواند ـ بر خلاف تصور رایج در سطوحی از حاکمیت ـ از دست برود.

تجربه تاریخی نشان می‌دهد حکومت‌ها فارغ از شیوه‌های حکمرانی شان، زمانی دچار خطا می‌شوند که تصور می‌کنند چون با اتکال مردم به قدرت رسیده‌اند، پس حفظ آن نیز تضمین شده است، این توهم، حاکمان را به این گمان می‌کشانند که «ما بوده‌ایم و خواهیم بود» و می‌توانند با اتکال به ابزار قدرت، هرگونه مخالفت را کنار بزنند. حال آن‌که مهم‌ترین درس تاریخ سیاسی این است: هیچ حکومتی بدون حمایت آگاهانه و فعال مردم دوام نیاورده است. در این میان «مردم» یاد معنای پیچیده و گسترده‌تر «ملت»، مفاهیمی یک‌دست و ایستا نیستند؛ هرکدام به تفکیک پدیده‌ای چندوجهی‌اند که در طول زمان تغییر می‌کنند، به تجربه‌های جدید واکنش نشان می‌دهند و حتی از درون همان چارچوب ایدئولوژیک نخستین، به ارزیابی دوباره حکومت و کارنامه آن می‌پردازند؛ همان مردمی که روزی حکومت را بر پا کرده‌اند ممکن است، در یک فرآیند تدریجی، به مرحله رویگردانی یا تقابل برسند. بخش مهمی از فلسفه سیاسی مدرن دقیقاً برای فهم همین مفهوم تدوین شده است: انتقال مسالمت‌آمیز قدرت از طریق سازوکارهای دموکراتیک، جز «هائز» که تغییر حکومت را تنها از مسیر جنگ داخلی ممکن می‌دانست، تقریباً همه‌نظر به‌پردازان سیاسی، انتخابات آزاد و مشارکت عمومی را ابزارهای اصلی جابه‌جایی قدرت و جلوگیری از انباشت بحران دانسته‌اند. در برخی کشورها، از جمله ایران، تعدادی از صاحبان قدرت در میان حاکمان چنین

همین لاطانات نگذاشته این مردم دستورهای دین خود را بی‌تزلزل بگیرند و متفق‌الکلمه به آن عمل کنند. به‌راستی برای تأمین سعادت بشر ساده‌ترین و کوتاه‌ترین راه است و بهتر و جامع‌تر از این دستورها تاکنون در بشر پیدا نشده است. مع‌الشف کار به‌جایی کشیده که مسلمین همین‌گونه گفت‌وگوهای فرضی و خیالی را هنر و فضیلت می‌دانند و اگر کسی با زبانی ساده وظایف عملی و اخلاقی دین را برایشان بازگوید کمتر در آنها می‌گیرد و بیشتر میل دارند که باز همان بحث‌ها و جدال‌ها را برپا کنند. روح این‌گونه مردم چون روپه و استقامت فکری را از دست داده؛ به‌بدنی می‌ماند که مبتلا به‌خارش گشته باشد هر چه بیشتر به آن ناخن بزنند خارشش بیشتر می‌شود و هر چه خارش بیشتر شود ناخن بیشتر می‌زنند.

این‌ها هم در همین گفت‌وگوهای بی‌سر و ته عمر را ضایع می‌کنند. هرچه بیشتر می‌گویند و می‌شنوند حیران‌تر می‌شوند و هر چه حیران‌تر می‌شوند بیشتر به گفت‌وگو می‌پردازند. این‌ها فکر نمی‌کنند که دین برای عمل است پس کی عمل کنیم و کی نتیجه بگیریم؟ مثلاً می‌پرسند: پیغمبر با جسم معراج کرد یا با روح؟ دانستن این برای شما چه نتیجه‌ی عملی دارد؟ می‌پرسند حضرت علی به خلیفه دوم دختر داد یا نه؟ آیا اگر بدانند دختر داده است تکلیف امروز بازار و کاسبی‌طوری خواهد بود و اگر بفهمند نداده است طور دیگر؟ بعضی از این خارش فکری مردم، برای نمایاندن خویش استفاده کرده و با شرح و بسط در این مقوله‌ها آنها را سرگرم می‌سازند.

بعضی مردم را تهییج می‌کنند که برای شنیدن جواب و رفع اشکالات مهیا شوند و می‌گویند تا نخست عقاید درست نشود مردم عمل نخواهند کرد. اما این عقاید کی درست خواهد شد؟ این عقاید ساده فطری خودتان و مردم را متزلزل ساختن، سرب‌ی‌درد را دستمال بستن است یا اصلاح عقاید؟ برای خانه‌ها و کوچه‌های نظیف مسلمین و بازارهای بی‌غل‌وغش خالی از دروغ، اداراتی که محل عدالت و انجام وظیفه است، زبان‌های راستگو و دست‌های پاک و بدن‌های سالم و قلب‌های متحد و مهربان کار کنید؛ بندگان خدا کارتان را بکنید! بچه‌های خود را نیکو تربیت کنید که فردا موجود بدبخت نشوند. آن‌گاه کلیه اشکالات از ساحت مقدس اسلام و تشیع رفع خواهد شد. شما را چه به اینکه پیغمبر با جسم معراج کرد یا با روح، شما را چه به اینکه حضرت زهرا چرا پشت درآمده یا نیامده؟ علی(ع) در خانه بود یا نبود، خانه‌اش در داشت یا نداشت؟ قرآن تصریح دارد که پیغمبر معراجی داشته و اسرانی داشته و ضرورت دین اسلام است. بیش از این نمی‌دانیم و نمی‌فهمیم و فهمیدن‌اش لازم نیست. بیش از این لازم نیست از قضیه شهادت حضرت زهرا بفهمیم و بدانیم که حضرت علی فرمود: یا رسول‌الله آن‌چه خواهی از او بپرس و هر چه خواهی به او بگو، زیرا زهرا علیها السلام درد دل‌ها دارد که نتوانست برای کسی بازگو کند، ولی به‌زودی همه را خواهد گفت و خداوند داوری خواهد کرد که او بهترین داوران است. هرکدام از ضروریات دین است باید اجمالاً به آن معتقد شویم و هر کدام ضروریات نیست اگر دلیل کافی داشت به آن معتقد شویم و اگر نداشت نه! در هر حال در این امور نباید ناخن زد و کنج‌کاو نمود که خود آن‌ها فهمیده نمی‌شود و ما را از وظایف عملی باز می‌دارد و کار به‌جایی می‌رسد که همان ایمان ساده فطری را از ما بگیرد و به‌کلی ما را حیران و سرگردان سازد که دردی بدتر از آن نیست. بزرگی سراسر به گفتار نیست...

تیتریک

HEADLINE ONE

۲

بارش اولین برف پاییزی در زنجان، عکس: بهرام بیات ابرتا

دل آسمان به رحم آمد

بارندگی در تهران و مناطق مختلف کشور و پیش‌بینی هواشناسی و وزارت نیرو

بر اساس پیش‌بینی هواشناسی استان تهران، در روزهای آینده «آسمان نیمه ابری تا ابری و وزش باد پیش‌بینی می‌شود. همچنین پیرو هشدار هواشناسی را روز جمعه با فعالیت متناوب سامانه بارشی، افزایش ابر، وزش باد در نیمه شمالی استان به‌ویژه ارتفاعات، در بعضی ساعت‌ها بارش باران و برف و احتمال رعد و برق و در نیمه جنوبی گاهی بارش باران دور از انتظار نیست. از روز پنجشنبه نیز تا اوایل هفته آینده روند کاهش نسبی دما در سطح استان ومه و یخبندان در دامنه‌ها و ارتفاعات مورد انتظار است. آسمان پایتخت در بازه زمانی ۱۹ تا ۲۳ آذرماه، نیمه ابری تا ابری، وزش باد ملایم با احتمال بارش خفیف باران، افزایش ابر و در برخی ساعات وزش باد شدید با احتمال رعد و برق خواهد بود. همچنین در ساعاتی از شب احتمال بارش پراکنده، رگبار، رعد و برق و به تدریج کاهش ابر قابل پیش‌بینی است.» بر اساس اعلام هواشناسی، بانزدیک شدن یک توده بارشی گسترده به تهران، شرایط بارش مناسب خواهد بود و در بعضی نواحی امکان آب‌گرفتگی و جاری شدن روان آب وجود دارد. با توجه به شرایط جوی، پلیس راهور هم هشدارهایی برای دقت بیشتر رانندگان صادر کرد.

علی اصغر شریفی، رئیس اطلاع‌رسانی پلیس راهنمایی و رانندگی تهران بزرگ، گفت: «در روزهای بارانی باید با سرعت مطمئنه و فاصله طولی مناسب رانندگی نمایید. موضوع مهم دیگر توصیه به موتورسواران عزیز است: از تردد در هوای بارانی خودداری کنند، زیرا احتمال تصادف، واژگونی و سر خوردن بسیار بالاست.» او در رابطه با برخی از نکات ایمنی مهم که می‌توانند در این روزهای بارانی در پیشگیری از بروز تصادفات نقش مهمی

گروه خبر: ایران این هفته را بارانی تمام خواهد کرد. با ورود سامانه بارشی به کشور از روز یکشنبه، طی روزهای گذشته، در نهایت از چهارشنبه بخش‌های گسترده‌ای از کشور آب و هوایی بارانی داشتند. هواشناسی با صدور هشدارهای نارنجی و زرد برای اکثر استان‌ها، اعلام کرد که یکشنبه هفته آینده بیشتر بخش‌های کشور درگیر بارش باران و برف خواهد شد. هواشناسی با توجه به شرایط جوی، سازمان هواشناسی در اطلاعیه‌هایی که دیروز صادر کرد، خواستار خودداری مردم از انجام سفرهای غیرضروری به‌ویژه در گرندنه‌های برف‌گیر شد. این سازمان همچنین از رانندگان خواست خودروهایی خود را به وسایل زمستانی و سوخت کافی مجهز و از توقف و عبور در بستر و حاشیه رودخانه‌ها و مسیل‌ها خودداری کنند، فعالیت‌های کوه‌نوردی و تفریحی نظیر طبیعت‌گردی و ورزش‌های هوایی را به تعویق بیندازند. طی روزهای آینده، دمای هوا نیز کاهش پیدا خواهد کرد. این سامانه که از چند روز قبل بیشتر باعث بارش باران و برف در مناطقی از استان‌هایی مانند تهران، ایلام، گیلان، قزوین، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی، همدان، کرمانشاه، فارس، لرستان شده بود، همچنان راه خود را به سمت شرق کشور ادامه می‌دهد.

▼ باران آمد و تهران قفل شد

تهران که در هفته‌های گذشته با تعطیلی و محدودیت‌های ترافیکی به خاطر وضعیت آلودگی هوا درگیر بود، چهارشنبه‌ای بارانی و پرترافیک را پشت سر گذاشت. به‌خصوص عصر چهارشنبه، معابر تهران به دلیل بارش باران، لغزندگی و کاهش دید، ترافیک سنگینی داشتند.

مجموعه روند‌های فوق نشان می‌دهد که طبق آمار رسمی طی سه دهه از سال ۱۳۷۳ تا سال ۱۴۰۲ میزان منابع آب تجدیدشونده کشور در سال از ۱۳۰ میلیارد مترمکعب به ۱۰۳ میلیارد مترمکعب رسیده است. با توجه به رشد جمعیت سرانه آب تجدیدپذیر از ۶۸۰۰ مترمکعب در سال ۱۳۳۵ به ۱۲۰۰ مترمکعب در حال حاضر رسیده است. طبق شاخص‌های جهانی که عبور از ۱۷۰۰ مترمکعب سرانه را ورود به مرحله تنش آبی تعریف می‌کند، ما در ادامه این روند با عبور از تنش آبی به سرعت به مرحله فقر آبی که سرانه کمتر از ۱۰۰۰ مترمکعب می‌باشد، نزدیک می‌شویم. از دیگر سویراکنش این منابع محدود آبی در کشور هم بسیار نامتوازن است. تمام یا بخش‌های عمده‌ای از استان‌های اصفهان، البرز، تهران، خراسان رضوی و جنوبی، سمنان، سیستان و بلوچستان، فارس، قزوین، کرمان و یزد که جمعیت اصلی کشور را در خود جای داده‌اند و در حوضه آبریز فلات مرکزی واقع شده‌اند، سرانه آب تجدیدپذیر آنها بیست درصد سرانه آب استان‌هایی است که در حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان واقع شده‌اند. (۶۰۳ در مقابل ۳۰۹۲ مترمکعب)

گزارش‌های رسمی وزارت نیرو نشان می‌دهد که باروند کاهش بارش‌ها از میزان آب سطحی در منابع آب تجدیدشونده در سال ۱۴۰۰ نسبت به سال ۱۳۷۳ بیش از ۲۴ میلیارد مترمکعب کاهش را مشاهده می‌کنیم و با توسعه سطح زیر کشت و افزایش مصارف کشاورزی فشار فزاینده‌ای بر منابع آب زیرزمینی کشور وارده شده است. با افزایش تعداد چاه‌ها از ۴۷ هزار حلقه در ابتدای انقلاب به حدود یک میلیون حلقه چاه مجاز و غیرمجاز، برداشت از منابع آب زیرزمینی افزایش چشمگیری داشته است و کسری مخازن آب زیرزمینی به ۱۵۰ میلیارد مترمکعب رسیده و سالانه حدود ۵ میلیارد مترمکعب هم به این کسری اضافه می‌شود. جدای از پیامدهای کاهش کیفیت آب در اثر پائین رفتن سطوح سفره‌های آب زیرزمینی و افزایش عمق مؤثر چاه‌ها و بالا رفتن مصرف برق در پمپاژ، شاهد فاجعه فرونشست گسترده در سطح کشور می‌باشیم. از ۶۰۹ محدوده دشت‌های مورد مطالعه در کشور ۷۰ درصد آنها در محدوده دشت‌های ممنوعه و ممنوعه بحرانی هستند. ۱۳۵ دشت ممنوعه بحرانی و ۲۸۷ دشت ممنوعه تعریف می‌شوند. ۱۸۷ دولت باقیمانده عمدتاً فاقد آبخوان و بتانسیل هستند.

طرح تعادل بخشی وزارت نیرو که هدف آن بستن چاه‌های غیرمجاز بوده با تخصیص بودجه‌های نامتناسب در مقابل طرح‌های توسعه سازه‌های منابع آب که کل اعتبارات مصرف شده آن در دهه اخیر از هزینه ساخت یک سد معمولی هم کمتر بوده است، به همراه موانع اجتماعی و حقوقی که بر سر پر کردن یک چاه غیرمجاز وجود دارد،

گزارش یک

یک

ادامه از صفحه اول

عملاً توفیقی به متولیان امر در توقف این روند مخرب اضافه برداشت از آب‌های زیرزمینی نداده است. درحالی‌که بستن یک چاه که در کمتر از ۵ روز حفاری و احداث می‌شود در دادگاه، صدور حکم بستن آن ۲ سال طول می‌کشد. عدم اجرای طرح‌های آمایش سرزمین مصوب تعداد قابل توجهی از کلان شهرها و حتی شهرهای جدید را در محدوده دشت‌های ممنوعه قرار داده است. ۳۵۹ محدوده از کل محدوده‌های کشور که ۸۴ درصد چاه‌های غیرمجاز کشاورزی در آنها واقع شده، فرونشست زمین در آنها گزارش شده است. گزارش‌های رسمی وزارت نیرو حاکی از مصرف ۸۲ میلیارد مترمکعب از منابع تجدیدپذیر در بخش کشاورزی و حدود ۹ میلیارد مترمکعب در آب شرب و ۳ میلیارد مترمکعب در صنعت می‌باشد. در شرایط استاندارد برای محدود تعادل در چرخه طبیعت و حفظ حلقه محیط زیست در حدود ۴۰۰ درصد منابع آب تجدیدپذیر باید در سال به مصرف برسد، حال آنکه طبق آمار رسمی نزدیک به ۹۰ درصد این آب به مصرف می‌رسد و عملاً سهم ناچیزی به چرخه باز می‌گردد و فشار جدی از این ناحیه روی منابع آب زیرزمینی وجود داشته است. متأسفانه توسعه فیزیکی بدون توجه به طرح‌های آمایش سرزمین که پایداری نظام بین انسان، قضا و فعالیت را تنظیم می‌کند و جوانب اقتصادی و محیط زیستی را به صورت توام مورد توجه قرار می‌دهد، چه در بخش کشاورزی و چه در جامایی طرح‌های صنعتی آب‌بر به صورت زنجیروار، آثار مخرب خود را بر جای گذاشته است. اگرچه آمارهای رسمی واجد ضعف‌های جدی و نیازمند تدقیق و بهبود است، لیکن براساس روندهای گذشته به خوبی می‌شد وضعیت ناهنجار کنونی را پیش‌بینی کرد و این بحران یک‌شنبه و دفعتاً ایجاد نشده است. توسعه فیزیکی باید با توجه به اولویت‌های ملی و نه بخشی و با توجه به زنجیره ارزش صورت پذیرد. برای توقف این روند خطیر حاکمیت نیاز به افزایش سرمایه اجتماعی و بالا بردن اعتماد مردم به مردم و مردم به حاکمیت به صورت متقابل دارد که متأسفانه اشکال مختلف آن دچار اختلال شده است. پاسخگویی به اشتغال و امنیت غذایی در کشور مستلزم بازنگری جدی در برنامه‌های جاری و توسعه‌ای کشاورزی است. تغییر الگوی کشت و مهم‌تر از آن بازنگری در روش‌های آبیاری که بهره‌وری را در مصرف آب کشاورزی افزایش دهد، اجتناب‌ناپذیر و مستلزم اقدام مؤثر دولت و جلب مشارکت مردم است. وقتی میزان آب مصرفی برای ایجاد یک شغل در کشاورزی ۲۱۰۶۵ مترمکعب در مقابل ۴۵۰ مترمکعب در صنعت و ۸۴ مترمکعب در بخش خدمات است، در کشوری که خشک و کم‌آب است، بایستی جهت‌گیری برنامه‌های توسعه‌ای اصلاح شود. بارش متوسط جهانی ۷۵۰ میلی‌متر و میانگین بارش در کشور ما کمتر از ۲۵۰ میلی‌متر است و سهم جهانی مصرف آب در کشاورزی ۷۰ درصد و ما در عین محدودیت جدی